

Ouders hebben het beste met hun kinderen voor

Dit is een regel waarop eigenlijk geen uitzonderingen bestaan. Hij gaat trouwens op voor vrijwel alle volwassenen: iedereen heeft toch altijd de allerbeste bedoelingen als het kinderen betreft. Men zou het eens moeten wagen er anders over te denken!

Hoe kan men dan, in gemoede, van ouders denken dat zij slechte of dubieuze bedoelingen zouden hebben bij de opvoeding van hun 'bloedeigen' kinderen? En sterker nog: hoe is het mogelijk dat ouders zichzelf zijn gaan afvragen of ze het wel zo goed met hun kinderen menen als ze altijd meenden. Hoe hebben ze zichzelf zo van de wijs kunnen laten brengen?

Want ouders hebben niet alleen goede bedoelingen ten aanzien van hun kinderen, ze hebben ook veelal wel degelijk een bepaald doel voor ogen voor wat hun toekomst betreft. En wát zou dan toch de reden zijn dat ze zelfs voor die doelstelling soms niet meer goed durven uitkomen, alsof het iets onbehoorlijks zou zijn, iets 'met' je kinderen te willen, iets van hen te verwachten. Opvoeding heeft inderdaad met manipulatie en machtsuitoefening te maken - maar is angst voor 'vuile handen' (en dito kritiek...) voldoende reden om jezelf als opvoeder te verloochenen en verstek te laten gaan?

Ouders van hun voetstuk gehaald

We moeten vooral niet uit het oog verliezen dat de psychologische en opvoedkundige inzichten die vandaag-de-dag de stemming bepalen, zijn voortgekomen uit een soort bevrijdingsbeweging, waarbij het er om ging onder het juk van 'zeer dominerende (over-heersende tot alleen-heersende) ouders uit te komen. De tijd dat moeders wil wet was thuis en vader altijd gelijk had. We kunnen ons dat nu haast niet meer voorstellen, maar het is nog maar heel kort geleden dat dit net zo gewoon was als het nu hoogst ongewoon is. Het had zijn voordelen, mag je tenminste de verhalen van oudere ouders geloven, met aftrek van hun jeugdsentiment. Dat laat zich overigens ook wel indenken. Niet dat de ouders-van-toen dronken waren van machtswellust (dat zal ook wel eens zijn voorgekomen, net zo goed als er nu ouders zijn die de tolerantie maar al te graag toepassen, want gemak dient de mens), maar het was waarschijnlijk wel makkelijk om zonder aarzelen in vaders voetsporen te kunnen treden, om gewoon de opvoedkundige traditie voort te kunnen zetten. Dat de kinderen zélf het je niet altijd in dank afnamen, nou ja... je kon ze immers de mond snoeren, zodat je verder niet te veel last van hen had. En wat veel belangrijker was: je hoefde nooit bang te zijn dat de burens er wat van zouden zeggen, want het ouderlijk gezag werd door iedereen erkend: ouders hadden het recht zélf te bepalen hoe ze hun ouderlijke rechten en plichten in praktijk brachten, daar hadden buitenstaanders zich niet mee te bemoeien. Toen echter de deskundigen en vervolgens vele anderen dat toch begon-nen te doen - toen de 'bemoeizucht' zelfs groteske vormen begon aan te nemen - ja, toen werd het de meeste ouders al gauw te bar. Want ook voor die ouders-van-toen gold dat zij het goed met hun kinderen vóór hadden, dus toen hen van alle kanten werd verteld dat ze te streng waren en te hoog op hun troon gezeten, och, toen stapten ze er maar vanaf. In het belang van hun kinderen, en dus zonder dat het hen zo erg veel moeite kostte.

Ouders van hun stuk gebracht

Nog maar nauwelijks waren ze zich hier een beetje thuis gaan voelen - op voet van gelijkheid met hun kinderen, althans niet al te ver boven hen verheven - of opnieuw werd de ouderlijke positie belaagd. Misschien hadden toch té velen té lang op deze 'onttroning' zitten te wachten, zodat deze nu van geen ophouden wisten.

Wat het gezag betreft: was het eerst 'opvoeden *in* gehoorzaamheid', daarna 'opvoeden *tot* gehoorzaamheid' (d.w.z. rustig overreden tot de wenselijkheid van aangepast gedrag), nu tendeert het naar 'opvoeden tot óngehoorzaamheid', omdat een drastische wijziging van het wereldbeeld dit zou vereisen: ongehoorzamen die weigeren de noodlottige traditie voort te zetten (de vraag blijft wel of dat het beste te bereiken is door een anti-autoritaire opvoeding: tot nu toe zijn voortreffelijke revolutionairen en hervormers voortgekomen uit diegenen die de opstandigheid thuis hadden kunnen oefenen, althans daar de behoefte ertoe hadden opgedaan).

Wat de seksuele opvoeding betreft: van *voorlichten* via *voorleven* naar *voordoen*, zo ongeveer schijnt de ontwikkelingsstrend te zijn.

En wat de *verzorging* betreft: kwam dit vroeger geheel voor moeders rekening (ook tegen de boze vader werd het kind door haar beschermd...), daarna een gemeenschappelijke en evenredige taak van beide ouders, nu krijgt men wel eens de indruk dat het een taak is voor iedereen, ook voor de ouders, maar allerm minst voor hen in de eerste plaats. Maar misschien is dit alles duidelijker te maken door voor de verschillende leeftijdsfasen die een kind (als opvoedeling) doorloopt, een bepaald facet als voorbeeld te nemen:

Aangenomen mag worden dat moeders min of meer zijn 'voorbested' tot het geven van *borstvoeding*. De 'instandhouding van de soort' is zoiets natuurlijks, zoiets 'dierlijks', dat het haast niet anders kan of de

(instinctieve) behoefte aan het geven van voeding moet even groot zijn als de behoefte van de baby aan het krijgen ervan. Maar moderne moeders luisteren niet alleen naar 'de stem van het bloed', doch ook naar de stem van hun vriendin, hun buurvrouw en hun arts, en die stemmen spreken tegenwoordig vaak een andere taal. Die hebben het over gelijkheid van de seksen, en over de ketenen van 'paren en baren' die afgeworpen moeten worden. En dus laat zo'n moeder zich niet langer 'uitzuigen', ze laat zich niet in de luren leggen door voedingstijden etc. en ze denkt dat ze daarmee haar eigen belang dient en veilig stelt (wat is toegestaan, omdat haar belang immers ook het belang van de baby is). Maar misschien heeft ze dan toch de zaak op de kop gezet, en had ze er beter aan gedaan het belang van haar baby voorop te stellen. Want dit is al een eeuwenoude waarheid, dat wat goed is voor een kind, uiteindelijk nooit slecht kan zijn voor de moeder. Het hele bijzondere, het volstrekt unieke van moederliefde is dat het helemaal belangeloos schijnt te zijn, juist omdat de moeder het belang van het kind als eigenbelang voelt en beleeft.

Dit wil uiteraard niet zeggen dat het niet met echte moederliefde te rijmen zou zijn om het kind flesvoeding te geven. Doch de argumenten die in dit verband worden gebruikt kunnen wel ongepast zijn, zoals het ook ongepast kan zijn om je natuur te verloochenen enkel uit angst om voor een primitief moederdier door te gaan!

Peuters plegen een zonnetje-in-huis te zijn. Ze ontwikkelen zich zienderogen tot miniatuurmensjes, en veel moeders zien met gemengde gevoelens de dag naderen dat ze hun kind aan de kleuterjuf 'moeten' afstaan (het is weliswaar geen wettelijke verplichting, maar vrijwel geen ouder durft zich er aan te onttrekken). Sinds kort wordt haar nog minder tijd gegund, want allereerst wordt gewag gemaakt van het grote nut van peuterspeelzalen. Alsof daar de levensvreugde en de gezonde geestelijke uitgroei van het kind in hoge mate van af zou hangen: een gevoelig argument voor goedwillende ouders met verantwoordelijkheidsgevoel. En een bijdrage tot de algemene meningsvorming waar toch iets van blijft hangen - en knagen... Doe je er als ouders wel goed aan een kind zo aan je te binden, zo voor jezelf te willen houden uit pure zelfzucht? Er is een groep ouders die vooral niet achter wil blijven in vooruitstrevendheid, doch die hebben meestal al een peuterspeelzaal opgericht. Er is ook een groep die dolgraag een dergelijke voorziening in de buurt zou hebben, bijvoorbeeld vanwege het ernstig gebrek aan speelgelegenheid voor hun kind, en ook daar is natuurlijk niets tegenin te brengen. Maar zouden er intussen ook niet heel veel ouders zijn die zich min of meer 'verplicht' voelen aan deze nieuwe mode mee te doen, zonder verder hun eigen gevoelens en eigen standpunt hiertegenover kritisch te toetsen, zonder er iets (wat dan ook!) tegenin te brengen of tegenover te stellen, maar enkel en alleen omdat 'men zegt' dat het goed is?

Kleutertjes zijn hartverwarmend en hartveroverend, maar wél ongehoorde doordouwertjes. Hun vasthoudendheid doet zich ook vaak gelden bij het vragenstellen: ze laten zich niet met een kluitje (of een ooievaar) in het riet sturen, dus ontkom je als ouders niet aan de 'laatste vragen'.... Aan vragen die te maken hebben met leven en dood, en met name met het begin van het leven (want dat is voor hen meer nabij, en spreekt hen dus meer aan, dan het eind ervan). In wezen zijn dit wellicht abstracte vragen ("was ik toen al geboren?" wil zoveel zeggen als: "waar was ik toen ik nog niet geboren was?"), maar omdat we daar zélf nog helemaal geen antwoord op gevonden hebben, vatten we ze maar liever op als vragen naar het hoe en waarom van het geboorteprocess. En daaruit is de mythe van de seksuele voorlichting voortgekomen.

Voor de meeste ouders is dit allang geen punt meer: ze vertellen gewoon wat hun gevraagd wordt, punt-uit, niets spreekt zó vanzelf. Maar sommige ouders weten van geen ophouden; die hebben eerst braaf de voorlichting verstrekt die hun was voorgeschreven, als een soort verplicht nummer en zich vervolgens ook verder voetstoots laten leiden door wat de anderen zeggen en doen. Zo kan het gebeuren dat een vader zich 'zedelijk' verplicht voelt om met zijn dochtertje onder de douche te gaan, enkel en alleen om zichzelf en anderen te bewijzen dat hij onbeschoemd over taboes heen durft stappen. Maar nog nauwelijks is dit gewoon geworden (het kostte wel enige tijd, want de douchecel was nogal éénpersoons gebouwd en bovendien één van de weinige plekken waar je even lekker alleen en jezelf kon zijn...), of er worden al weer nieuwe meningen vernomen. Moderne ouders staan voor niets, die durven consequent doordenken. Want wat is het eigenlijk een huichelachtigheid om het daarbij te laten, bij het samen-in-het-bad-ja-gezellig. Als zo'n klein kind nou behoefte heeft je bij je geslachtsorgaan te grijpen, dan mag je natuurlijk niet schrikken, want dan zou alle effect verloren zijn. Je mag het niet erg vinden, je moet het zelfs fijn vinden, echter ook weer niet té fijn - hoewel: 'incest' heet allang geen 'bloedschande' meer, en films waarin zoons met hun moeder naar bed gaan worden door recensenten op hoge toon geloofd en geprezen ("een fijne gevoelige sfeertekening").

Waar ligt ergens de grens? Als de geslachtsgemeenschap uit de duffe privé-sfeer is gehaald (waar halen ouders eigenlijk het recht vandaan om helemaal in elkaar op te gaan?) en het kind als toeschouwer en wie weet als leerling-in-de-kunst wordt geaccepteerd, wat zal de daarop volgende stap dan zijn? Want niets mag blijkbaar bij het oude blijven, dus ook dit niet. Het einde is zoek - zeker zolang zovelen voor niets zo bang schijnen te zijn als voor ouderwets te worden versleten, alsof dit het ergste is dat een mens vandaag-de-dag kan overkomen. ,

Aan een *schoolkind* heb je vaak geen kind thuis. zolang het tenminste op school naar wens gaat. Maar deze rust kan ook verontrusten, bijvoorbeeld als zo'n kind nooit eens een boek of een krant wil inkijken, en maar niet voor die vervloekte televisie is weg te slaan. Vroeger deden ze tenminste nog wat, handwerken of tekenen of knutselen (samen met ouders die ook niet te beroerd waren om iets tegen hun zin te doen, een gezelschapsspelletje bijvoorbeeld, en die ook niet bang waren eens een TV-programma te missen...). Wat meer activiteit en creativiteit zou toch waarschijnlijk wel goed zijn, maar hoe krijg je ze zover? Het lijkt onbegonnen werk, want 'anderen' mógen ook zo veel en hóéven ook zo weinig (wat vroeger een doorzichtige smoes was, maar nu vaak de naakte waarheid!). Ach, en zolang ze voor de televisie zitten te kijken, steken ze er toch misschien nog iets van op. En al dat geweld dat ze daarbij te zien krijgen, doet hen immers geen kwaad, zeggen de deskundigen in koor (in een tijd dat ouders het alleenrecht schijnen te hebben op de rol van zondebok, is er zelfs voor 'mede-schuldigen' nauwelijks plaats: hoewel de beeldbuis bijkans bol staat van geweld en gewelddadigheid, beweert de ene na de andere onderzoeker dat het allemaal niets is in vergelijking met het 'geweldige' machtsmisbruik dat een kind thuis krijgt voorgeschoteld...) Intussen houdt menig ouder zijn hart vast, maar daar blijft het veelal bij, want het is immers tóch vechten tegen de bierkaai... Bovendien krijg je maar kwaai gezichten en scènes als de kinderen te vroeg naar hun zin naar bed worden gestuurd. Trouwens: misschien is het straks helemaal niet meer nodig om actief te zijn, om vooruit en hogerop te komen. Dat beweren ze immers. Waarom zou je je dan druk - en impopulair - maken? Iedereen is tegenwoordig toch op zijn gemak gesteld, en dat wordt immers als ieders volste recht beschouwd? En wat die populariteit betreft: dat is een nek-aan-nek-race waar iedereen aan meedoet, dus waarom zou je als ouders dan achterblijven?

En dan komen nog de moeilijkste jaren - die vermaledijde *puberteit*. Nog nooit hebben ouders geweten hoe ze dáár mee aan moesten, dus nu al helemaal niet. Richtlijnen bestaan er niet (meer), het enige dat je hoort en ziet van mensen die het kunnen weten, is dat je tieners maar het beste vrij kunt laten en zelf kunt laten uitzoeken hoe het moet en niet moet. En zo ontstaat zoetjesaan het verbijsterende beeld van ouders die er wel degelijk (zelfs letterlijk!) wakker van liggen, maar die zichzelf daarover ook nog verwijten maken. Want op het beeldscherm verschijnen de lichtende voorbeelden, de een na de ander: ogenschijnlijk heel normale en zelfs wel aardige en overtuigende ouders, die met stralende gezichten beweren dat het echt overdreven en ouderwets is als je je kinderen van veertien-vijftien (nou ja - desnoods zestien) niet los vertrouwt. Als je ze maar goed hebt voorgelicht en ingelicht, als ze maar bij je kunnen komen als ze iets te vragen of te vertellen hebben, nou dan is er immers geen vuiltje aan de lucht - zeggen ze allemaal voor de televisie en overal.

En sommige ouders zullen zich misschien herinneren hoe ze voorheen ook zo'n moeite hadden om die zelfbevrediging normaal te vinden, dat is hen intussen toch heel aardig gelukt, dus het zal hen nu ook wel weer lukken. En als je je twijfels op dit punt hebt leren bezweren, nou dan lukt het ook vast wel ze op andere terreinen, bijvoorbeeld dat van het druggebruik, de baas te worden. Zeker als de voorlichtende deskundigen een handje helpen, door hun vriendelijke geruststellingen, dan valt het allemaal immers best mee. Juist omdat ouders neigen tot een te grote bezorgdheid waar het hun kinderen betreft, zullen ze voor wérkelijke problemen en gróte gevaren graag de ogen sluiten. Misschien moet daarom alleen al het feit dat zoveel ouders tegenwoordig met de kop in het zand staan gestoken, als een buitengewoon verontrustend verschijnsel worden beschouwd...

Ouders-uit-één-stuk

En dan te bedenken dat ouders wel degelijk een voorstelling hebben van hoe hun kind zich eigenlijk zou moeten ontwikkelen, als zij het voor het zeggen hadden. Op ondergeschikte punten kan het verschillen, maar in grote lijnen zal het (wens-)beeld er ongeveer aldus uitzien:

Hoog genoteerd staat (vrijwel altijd) 'een goed verstand', want waar het vooral op aankomt, in deze wereld althans, dat is dat je mee kunt komen met de anderen; dat je als kind goede kansen hebt en dat je voldoende gelegenheid krijgt deze kansen te benutten en te ontplooien. Je gunt dat als ouders je kind graag, maar het valt niet te ontkennen dat je het jezelf ook maar al te graag zou gunnen: welke ouder is niet graag trots op zijn nakomelingen?

De karaktertrekken van het kind behoren ook tot de kansen die hij heeft, tot zijn mogelijkheden, want meer is het nog niet. Als ze een beetje plezierig uitvallen (bijvoorbeeld: lief, hartelijk en innemend; en later: flink, eerlijk, met voldoende doorzettingsvermogen) dan is dat in alle opzichten toe te juichen, want het geeft het kind bepaald betere toekomstkansen én voor de ouders is het prettiger in de dagelijkse omgang.

Een grote wens van veel ouders is ook dat het kind zichzelf kan vermaken, en dit heeft eveneens een hele oorbare dubbele betekenis. Het belooft iets voor de toekomst (een kind dat actief is en creatief, maakt misschien ook iets van zijn leven) én de ouders hebben geen kind aan hun kind, en dat is soms een heel heerlijk gevoel.

Om dezelfde soort redenen staan eigenschappen als blijheid en onbezorgdheid hoog aangeschreven: het belooft wat als een kind 'talent voor geluk' (b)lijkt te hebben. De partnerkeuze is natuurlijk ook zéér bepalend voor de toekomst, en vandaar dat ouders hun zoon of dochter de grootst mogelijke kieskeurigheid op dit gebied toe-

wensen. Uit eigen ervaring weten ze zich nog wel te herinneren dat verliefdheid blind maakt, en dat seks een belangrijke prikkel is tot verliefdheid. Ook dit verklaart een groot deel van de ouderlijke reserve op dit gebied (die reserve die dan maar al te vaak wordt gedoodverfd als behoudzucht!).

Nou ja, neem nu alleen deze punten - en naar geloven kunnen daar dingen als sportiviteit, behulpzaamheid, zorgzaamheid, moed, verantwoordelijkheidsgevoel, sociaal gevoel etc. etc. aan worden toegevoegd - zijn die al niet ruim voldoende om ouders handenvol werk te geven? Want dit komt allemaal niet vanzelf, daar moet iets aan en voor gedaan worden. Wat - dat weten sommige ouders echt niet, maar velen (de meesten?) weten het echt wel, althans wel zo ongeveer. Alleen: ze durven het niet meer te doen, misschien uit angst het 'alweer' verkeerd te doen, óf omdat ze intussen totaal murw en lamgeslagen zijn, óf omdat ze er allengs te lamelijk voor zijn geworden. Doch dan blijft de vraag, hoe het zo ver met hen is kunnen komen.

Ouders hebben echt alles voor hun kinderen over. Zie maar eens wat er gebeurt als één der kinderen ernstig ziek is of anderszins in nood: dan spitst het leven van de ouders zich hierop volledig toe, dan is er werkelijk niets in de wereld wat ze belangrijker vinden, dan zouden ze zelfs hun leven willen geven voor hun kind. Hoe is dan toch te verklaren dat diezelfde ouders tegenwoordig bij de pakken neerzitten als het de opvoeding van hun kinderen betreft, m.a.w. hun belang op langere termijn, hun toekomst. Dat kán niet alleen maar gemakzucht zijn, daar moet meer achter zitten. En dat 'meer' zou toch wel eens vooral te maken kunnen hebben met onzekerheid. Iedereen beweert dat het een hachelijke onderneming is, dat je als ouders veel onheil kunt aanrichten aan kinderen-in-ontwikkeling, dat je niet weet hoe de wereld van morgen er uit zal zien, dus wat voor zin heeft het ze ergens op voor te bereiden, wat je zelf als ouders niet weet...? Nou ja, zoiets: voor de één zal dit zwaarder wegen, voor de ander dat - maar wat we als ouders gemeen hebben (of beginnen te krijgen) is een groot gebrek aan inzet. aan idealisme, aan daadkracht, aan doorzettingsvermogen. We voelen ons machteloos, we zien het niet meer zitten, en we doen of onze neus bloedt.

En dat is toch eigenlijk te dwaas om van te praten. Want het gaat hier om kinderen - ónze kinderen nog wel - en kinderen zijn nooit hopeloos. Met kinderen kun je nog alle kanten uit, daar kun je de wereld mee verbeteren, en wie weet zelfs mee redden! Kinderen mag je nooit of te nimmer opzadelen met gevoelens die het gevolg zijn van het geleidelijk vervallen in het pessimisme van het ouder-worden, zoals gevoelens van machteloosheid en hopeloosheid. Daar zijn ze gewoon te goed voor, dat zou zoiets als geestelijke kindermishandeling betekenen.

Ouders van niks

Want waar kinderen beslist niet tegen kunnen, dat zijn ouders die het áf laten weten, die verstek laten gaan, die geen standpunt innemen - die niet zichzelf durven zijn. Alles is hun liever dan dat, zullen ze zichzelf (op eerlijke momenten) moeten bekennen. En ach, eigenlijk doet het er niet zoveel toe *hoe ouders* zijn, áls ze maar zichzelf zijn en zichzelf blijven! Als ze maar integer zijn, eerlijk tegenover zichzelf en tegenover alle anderen, ook hun kinderen. Niet bang om hun gezicht te verliezen, niet gespitst op goedkope populariteit, niet enkel varend op het kompas van burens en bekenden.

Het bovenstaande heeft veel van een boutade, maar dat was ook de opzet. De accenten zijn welbewust wat nadrukkelijker aangebracht dan gewoonlijk, en dit niet omdat we wilden beweren dat in het moderne denken over opvoeding e.d. geen waardevolle elementen schuilen, maar wel omdat we willen voorkomen dat ouders domweg de voetsporen van anderen drukken, of dat nou de 'ouwerwetse' van de eigen ouders zijn of de 'nieuwerwetse' van wat modieus is. Onderzoekt alle dingen en behoudt het goede...! Dit klinkt misschien toch weer moeilijk en veelgevraagd, maar het wil in feite alleen maar zeggen dat ouders gewoon weer moeten (leren) doen wat hun hart hen ingeeft, dan kunnen ze er nooit ver naast zitten. Waar het namelijk op aan komt, is dat ouders '*vast en zeker*' zijn, zeker van zichzelf en een vast punt voor de kinderen. Dat punt kan een steunpunt zijn om op terug te vallen, maar ook een trefpunt voor meningsverschillen, of een standpunt om je lekker tegen af te zetten, en zelfs een breekpunt waarna je je eigen weg kunt bepalen. Ook dit doet er in wezen niet toe, zolang het maar een vast punt is waarop je als kind je koers kunt bepalen. En geen bakens die naar het getij worden verzet al vóór het getij goed en wel is verstreken.